

Nicolai Edinger Balles prædiken Kristi himmelfart

Taler

Nicolai Edinger Balle
Biskop

Sted

Angiveligt afholdt i kronprinsens
private gemakker

Omstændigheder

Prædikenen indeledes med en kort henvendelse til kronprinsen.

Prædikentekst:

Markusevangeliet kapitel 16, vers 14-20

Apostlenes Gerninger kapitel 1, vers 1-11

1

Naadigste Kronprints og Herre!

5 Ved at randsage de hellige Bøger, som indeholde Guds aabenbarede Villie om Synderes Forbedring og Saliggjørelse, har Deres Kongelige Høihed, skønt i en ung Alder, under en troe Ledsagers Veiledelse, allerede indsamlet en frugtbar Kundskab om de vigtigste Sandheder, til hvis Erkiendelse menneskelig Forstand kan opsvinge sig.

10 Og det, som er meere: Deres Kongelige Høihed har lært, at elske disse Sandheder med al den Oprigtighed, som følger paa velgrundet Overbeviisning; har fattet Mod, til at bekiende Deres Overbeviisning, ubekymret om Daarens Latter, som spotter over det, han ikke forstaar; har besluttet, at legge samme Bekiendelse for Dagen i alle Deres Handlinger paa den særdeles vigtige Bane, paa hvilken Gud
15 har vildet, at Deres Kongelige Høihed her i Verden skulde virke med Deres ædle Siælekræfter, til hans Æres Forfremmelse, og mange tusinde Medmenneskers Lyksalighed.

Hvilket Indtryk har ikke dette saa store Haab om den beste Kron-Printses
20 uforanderlige Kiærlighed til Christi Religion allevegne efterladt hos Tvilling-Rigets Undersaattere? - Hos Forældre, som have Børn, hvis Velfærd de ønske betrygget og forfremmet i den seeneste Eftetid, under en christelig Fyrstes Bestyrelse; hos ægte Patrioter, de redelige Borgere, som af fremfarne Tidens lykkelige Erfaring have erkiendt, at Landets Floer staar i den nøieste Forbindelse
25 med Evangelisk Christendoms Hæder, og som af ivrig Fædrenelands Kiærlighed

derfor anraabe Lysens Fader, fra hvem al god Gave maae nedflyde, at han aldrig vil lade sit Naaderiges Glands i Norden fordunkles.

Mig fattes Ord, Naadigste Herre! Til at udtolke vore hierters inderligste,
30 varmeste Glæde og Taknemmelighed: Den bryder ofte ud for vor Guds Nafyn i hellig Taksigelse og Bøn, i fyrrige Velsignelses Ønsker over den hulde Konges elskværdige Søn, som fra Aar til Aar ei allen e bekræfter, men ogsaa formeerer hver skiønsom Undersaats kiæreste Forhaabning, ved at gaae frem med stærke Skridt til et høiere Maal i alle Slags nyttige Videnskaber, men fornemmelig i
35 Kundskab og Overbeviisning om den herlige Guds Naade, der er aabenbaret for os alle i Jesu Christi, vor Frelsers Lærdom: En Kundskab, som indblæser Lyst til at gavne, og Frygt for at skade; som opvækker til Ømhed over de Nødlidende, og til Skaansel med de Feilende; som indplanter en herskende Attrae i Sindet, efter at udmærke sig frem for andet ved Ærbødighed for det høieste Væsen, ved
40 Troeskab i sine Pligter, Arbeidsomhed, Retfærdighed; Og giver Mod, til at bestride alle de Hindringer, som legges i Veien for Retskaffenhed og Dyd; og giver Haab at stoele paa, eller at væbne sig med til Bestandighed i de yderste Farligheder. - Men hvad savner den Fyrste, som er udrustet med saadanne Egenskaber, for at kunde mangfoldiggjøre sit Folks Velstand under Forsynets
45 blide Varetægt?

Oplivet af denne mine Medborgeres saa glædelige Forventelse, har jeg vovet, Naadigste Herre! At nedlegge disse Gudelige Taler i dybeste Underdanighed for Deres Fødder. Deres Kongelige Høihed er langt opløftet over den usle Fordom,
50 som bedaarer saa mange vittige Hoveder, at det ei sømmer dem, at nedlade sig til slige Skrifternes Overveielse.

Jeg veed, hvor meget De elske Guds Ord, og hvad for en Lyst Deres ypperlige Hierte er besialet af, til at søge efter Oplysning.

55 Dog! Ved disse Taler, som ikke indeholde meere, end hvad Deres Kongelige Høihed allerede har undersøgt og erkjendt, vil Deres Kundskab blive lidet eller intet formeeret. Men saa tør jeg alligevel ikke frygte for, at Sandhedens Aand ei skal kunde ogsaa ved dem befæste Troen, forøge Haabet, opmuntre til
60 Helliggørelses Flid, og bekræfte det Gode.

Bøn

Du Herre! Som opfoer i det Høie, tog Fængselet fangen, annammede Gaver til at uddele blandt Mennekser: Du er værdig, at have Ære, Priis, Taksigelse, og Lov, baade i Himmel og paa Jord. Dit Navn skal udbredes, Din Ihukommelse forherliges fra Slægt til Slægt. Ja vi have en Herre, som er Stifter til megen
70 Salighed, en Frelser som legger Naade til Naade, og lader ei af at forbarme sig.

Hos Dig er Udgang fra Døden; ved Dig er Indgang til Livet, seierrig Indgang til den herlige Guds Rige, i hvilket Aander og Helgene evig forlystes ved Dit Ansigtes Beskuelse. Ophøiede Forsoner! Vær, og bliv Du fremdeeles vor trygge
75 Ledsager paa Verdens slibrige Bane, igiennem Fristelser og Farer, til det rette Lyksaligheds Hiem, hvor Du gik hen at berede os Sted. Er Du ike vor Tillid fra Ungdom af; vort Haabs Befæstning og faste Grundvold?

Paa Dig forlade sig Dine troende Bekiendere; Lad dem ikke beskiæmmes
80 evindeligt. Lad dem frydes og glæde sig ved Din naaderige Beskyttelse, alle de, som søge Dig i Oprigtighed. Vor Gud være storligen lovet for denne Dags høitidelige Budskab. Lovet være Du vor Fader, som er i Himlene, rc.

85 **Lectien, Apostl. Giern. 5, 1-11.**

I den første Bog, (som er Lucæ Evangelium,) beskrev jeg, kiære Theophile, alle de Ting, hvilke Jesus har gjort og lært, indtil den Dag, da han blev optaget (til Himlen), efterat han havde givet de Apostler, hvilke han havde udvalgt, (den
90 sidste) Befaling ved den Hellig Aand.

For hvilke han efter sin Lidelse, havde fremstillet sig levende med mange Kiendetegn, og ladet sig see af dem i fyrretyve Dage, og talet om de Ting, som høre Guds Rige til.

95

Altsaa, da han havde forsamlet dem, gav han dem den Befaling, at de ikke skulde vige Jerusalem, men oppebie Faderens Forjættelse (angaaende den Hellig Aands Sendelse), om hvilken (sagde han,) I have hørt af mig.

100 Thi Johannes døbte vel med Vand, men I skulle døbes med den Hellig Aand; ikke mange Dage herefter. Da de nu vare komme tilsammen, gjorde de følgende Spørgsmaal til ham: Herre! Vil du paa denne Tid igien oprette Israel Riget?

105 Men han svarede dem: Det hører eder ikke til, at vide Tid eller Stund, hvilken Faderen har sat i sin egen Magt.

Men I skulde annamme den eder kommende Hellig Aands Kraft, og være mine Vidner i Jerusalem, saavel som i heele Judæa, og Samaria, og indtil Jordens
110 Ender.

Men i det han saaledes taledede, blev han optaget, da de saae derpaa, og en Skye undrykkede ham fra deres Øine.

115 Som de da stirrede mod Himlen, i det han foer bort, see! Da stode tvende Mænd hos dem i hvide Klæder, som og sagde: I Galilæiske Mænd! Hvorfor staae I, og see op mod Himlen? Denne Jesus, som er optaget fra eder til Himlen, skal komme igien paa samme Maade, ligesom I have seet ham fare til Himlen.

120 -----

Andægtige, dyrekiøbte Tilhørere!

125 Da Jesus stod færdig, til at beslutte sit Ærende paa Jorden med en frievillig Opofrelse paa Korset for Menneskers Synder; løftede han sine Øine op til Himmelen, og bad:

Fader! Timen er kommen; Forklar din Søn: Forklar du mig Fader! Hos dig selv,
130 med den Herlighed, hvilken jeg havde hos dig, før Verden blev til.

Men at hans Bøn blev opfyldt paa den fyrretyvende Dag efter Opstandelsen, erfarede vi nyelig af den forelæste Text.

135 Lucas beretter, at han blev optagen, i det han taledede med Disciplene; at en Skye tog ham bort fra deres Øine; at de stirrede mod Himlen, da han opfoer, og at tvende Mænd i hvide Klæder uformodentlig stillede sig frem ved deres Side, for at bekræfte, at denne Jesus, som nu blev optagen til Himlen, skal engang komme syulig tilbage igjen.

140

Det er en Sandhed i vor Christendom, Andægtige! Som indeholder noget

meere, end blot Underviisning for en lærebegierlig Forstand.

145 Den er til Troens Bestyrkelse, til Haabets Bekræftelse, til Gudfrygtigheds
Forfremmelse, ikke mindre vigtig, end enhver anden af de hellige Lærdomme,
som ere os kundgiorte i det aanderige og frugtbare Christi Evangelio.

Her see vi for Øine, at Jesus var sand guddommelig Lærer, beskikket af Faderen,
150 til at udbrede rigtig Kundskab blandt Mennesker om sin Villie og Raad:

Faderen har selv forklaret ham ved Himmelfarten; han har kaldet ham tilbage
efter vel forrettet Ærende til sit Herligheds Rige, for at ophøie ham til den
øverste Værdighed.

155

Og altsaa: hvad kunde vi meer forlange til Overbeviisning om, at Jesus ei har
foredraget en eneste Lære, ei har anbefalet en eneste Pligt, uden med Faderens
Biefald og Samtykke?

160 Her see vi Forsoningens Gyldighed paa den høitideligste Maade bekræftet; thi
Gud har kronet vor Midler, som gik i Døden for os, med en himmelsk
uforvisning Seierskrands, og derved erklæret baade for Aander og Mennesker, at
han har overvundet vore mægtigste Fiender, Døden og Diævelen, under hvis
Trældom Synden havde nedtrykt vor gandske Slægt.

165

Altsaa have vi Grund nok, til at haabe Befrielse ved ham fra deres frygteligste
Vold, naar vi søge den paa rette Maade, ved de Midler, og i den Orden, os er
foreskrevet.

170 Her erkiende vi, hvad det er for en Lyksalighed, vor Jesus har erhvervet sine
troende Bekiendere: ikke en udvortes hastig forsvindende Pragt; ikke en
sandselig med idelig Uroe forblandet Fryd, som inden en føie Tid skulde
opsluges af Gravens Rædsel.

175 Tvertimod, det er en aandelig, fra jordisk Glimmer adskildt Lyksalighed, som
vel begynder paa Jorden, men fuldendes i Himlen, og som ikke kan opnaaes,
eller modtages uden af dem, der ere himmelsksindede: det er dem, som agte det
for den største Glæde, at kunde beskue den herlige Guds allerhøieste
Fuldkommenheder i deres fulde Lys.

180

I stedet for at oprette det verdslige Rige, om hvilket Disciplene efter gammel jødisk Fordom endnu gjorde sig Haab, gik Jesus bort til Himlen, og stiftede der et uforgiængeligt Helligheds Rige, hvor intet ureent, ingen Mangel kan have
185 Sted.

Ikkun de reene af Hiertet skulle see Gud i sin Herlighed; skulle glædes og fryde sig ved deres himmelfarne Forløzers Beskuelse.

190 Maatte vi da ikke smigre os selv med den bedragelige Forventelse, om vi haabede, engang at samles med ham i en ærefuld Tilstand, naar Sindet ei var udrenset fra kiødelige Begierligheder?

Og altsaa forstaae vi jo strax, saasnart vi høre om Jesu Himmelfart, at deri er
195 fremsat den kraftigste Opmuntring, den alvorligste Tilskyndelse for os, til at arbeide paa daglig Fremvext i sand Helliggiørelse.

Men i den Bøn, i hvilken Jesus har bedet om sin egen Forklarelse, aabner han tillige den glædeligste Udsigt for alle dem, som troe paa ham, og følge hans Bud.
200

Men i den Bøn, i hvilken Jesus har bedet om sin egen Forklarelse, aabner han tillige den glædeligste Udsigt for alle dem, som troe paa ham, og følge hans Bud.

Han vil, at ogsaa de skulde herliggiøres: Fader! Siger han, jeg vil, at de, som du
205 haver givet mig, skal være hos mig, hvor jeg er; at de maae see min herlighed.

I Foreening med ham skulde de evig triumphere over hans og deres forknuste Fiender: De skulde boe hos ham i de lifligste Vaaninger, have Deel i hans Fryd, være beprydede med den ypperste Hæder og Ære i det store Rige, hvor han
210 hersker evindeligt.

De skulde staae for hans Nafyn, og rundt om hans Throne med en henrykkende Glæde betragte den majestætiske Guddoms Glands, hvoraf han er omstraalet.

215 O! Hvilken Forjættelse! At den dog maatte opfyldes, ønsker upaatvivlig hver skønksom Christen, som elsker sig selv.

Men at den kan og skal opfyldes, har Jesus beviist, da han opfoer i det Høie, og satte sig ved Faderens høire Haand.

Da viiste han, at der er Boelig tilrede for de Retfærdige, hvor de omsider skulde udhvile fra deres Møie i den forønskelige Roe.

225 Han viiste, at de Troende ikke vente forgiæves paa et Liv efter dette, sm
erhvervedes dem af deres elske Forløser.

Selv gik han hen, at berede dem Sted, og selv banede han Vei for dem, til at naae
det Maal, de saa inderlig have attraaet. Ach! At vi alle kunde forlyste os med glad
230 Samvittighed, ham til Ære, paa denne hans sidste Ophøielses Fest, ved
haabefulde Betragtninger over hiin i hans Samfund forventende Herlighed.

Er den da indhyllet i saadan en Dunkelhed for os, at ikke mindste Glimt kan lyse
frem, til at opvække vor Længsel efter den?

235 Skulde vi trachte efter et Gode, som ei kan erholdes uden forgaaende besværlig
Kamp mod de kiæreste Tilbøieligheder; og dog ikke vide, hvori det bestaar?

Maaske den letsindige Verden just skatterer de himmelske lyksaligheder saa
240 ringe, fordi den aldrig har bekymret sig om, at faae Kundskab om deres
ulignelige Værdie.

Man taler vel om en Glæde i Guds Rige, som skal overgaae al jordisk Fornøielse;
men ofte standse Tankerne ved den blotte Lyd af Ordet, uden at gandske videre.
245

Og hvad Under da, at Hiertet ikke fyldes med levende Attraae efter at nyde den?

250 Sandt nok, at vi her maae beskue vor Gud igiennem et dunkelt Glas, oss ei fra
Ansigt til Ansigt.

Intet Øie har seet, intet Øre har hørt, og ei er det opkommet i noget Menneskes
Sind, hvad Herren har tilberedet for dem, der elske ham.
255

Deres Lyksalighed skal være større, end at den nu kunde fuldkommen afbildes
ved noget af det Prægtige og Skønne, som Jorden har at fremviise.

260 Den er større, end at en kortsynet, at Sandserne faameget indgrændset Forstand her kunde opsvinge sig til dens Høide med sine skarpeste Forestillinger.

Men er det derfor sagt, at vi maae svæve som i et ugiennemtrængeligt Mørke, saa oft der tales om Evighed, eller tænkes paa det tilkommende Liv?

265

Har Gud ei ladet eu eneste Straale fremtindre i sine Forjættelser, som kaster et Skin tilbage paa de Troendes i Himlen forvarede Klenodie, og oplyser det for dem, at de dog øine lidet af dets herlige Glands?

270 Klager ikke Andægtige! Over den hellige Skrifts Utydelighed i de Ting, som angaae Christi Forløftes Saliggjørelse: Den er en Viisdoms Kilde, hvoraf fromme Læsere idelig opøse nye Underviisning til deres Kundskabs Forøgelse.

Ogsaa det tilkommende Livs uskatteerlige Lyksalighed er ofte skildret med stærke Farver i allehaande behagelige Billeder; er beskrevet meer end paa et Sted med saadanne Udtryk, at det ikke kan være uvist for os, hvad vi tør haabe: om det end ikke er klart, i hvilken Grad, og hvorvidt det Forhaabede skal værde os meddeelt.

280 Til fælleds Opmuntring og Husvalse paa Gudfrygtigheds trange Bane, saavel som til Christi Navns Forherligelse, paa hvis seierrige Opfart til Himlen Haabets Vished er befæstet, vil jeg samle de hellige Skribenteres til os overleverede Forestillinger:

285

Om den Herlighed, hvormed de saliggjorte Troende skulde beklædes,

I følgende korte Bemærkninger.

290

Sande Christne have Forjættelse:

Først: Om en fuldkommen Befrielse fra Synd og Sorg.

295 Dernæst: Om en stedse tilvoxende Erkiendelse af Guds Høihed og Majestæt, som udgyder Strømme af Glæde i deres forædlede Siæl.

300 Fremdeeles: Om en besynderlig Foreening med deres herliggiorte Forløserm i
hvis Beskuelse de finde riig Anledning til at glæde sig. Og

Endelig: Om broderlig Samfund med deres frelste Venner, til evigvarende
fælleds Vederqvægelse.

305 I.

Den Himmel, hvor Jesus opfoer, er den Herligheds Vaaning, hvor
Guddommen i de klareste Kiendetegn aabenbarer sine Fuldkommenheder for
den talløse Skare af Engle, som frydes derover, og istemme evige Lovsange.

310

Den kaldes Guds Stad, Guds Huus, som ikke er bygt med Hænder; Paradiset,
det himmelske Jerusalem, Guds Trone, for hvilken tusinde Gange Tusinde
tienende Aander stille sig frem, bedække deres Ansigter, og raabe til hverandre:
Hellig, hellig, hellig er den Herre Zebaoth; al Jorden er fuld af hans Ære. Men
315 paa det Sted, hvor Jesus lader sig see i sin ærefulde Majestæt, skulde de Troende
forsamles med ham efter hans eget Løfte; og disse maae da indlemmes som
Borgere i den samme Guds Stad.

Det er denne himmel, hvor Siælen farer hen, naar den udvandrer af Legemet.

320

Paulus har udtrykkelig tilsagt de Christne, som bevarede deres Troe indtil
Enden, en frie Indgang i den levende Guds Stad, i det himmelske Jerusalem, til
Englenes mange Tusinde, til Gud, som er alles Dommer; til Jesum, det nye
Testamentes Midler (b).

325

Allerede heraf kunde vi slutte, at de Saliges Liv skal være frietaget fra Synd og
Sorg.

330 For den Helliges Nafyn kan ingen Ureen bestaae: Den Onde skal ikke hoe hos
ham; han haver ei Lyst til de Ugudelige, men fordærver dem.

Og at Trængsel maae bortvige fra Lysets Boelig, i hvilken af Lyksaligheds Stifter
yttret sin kraftigste Nærværelse, erkiender enhver, som ikkun har mindste
Begreb om hans grændseløse Godhed.

335

Men ved en stor Røst fra Himlen er det desuden tilkiendegivet for Apostelen

Johannes, at Gud vil aftørre al Graad af de Saliges Øine; at der ikke skal være Død meere, ei heller Sorrig, ei heller Pine (c).

340

Tænker dog, hvilken Frihed! Andægtige! Hvor er den ei dyrebar og ønskeværdig?

Synd skal ophøre: de Trældoms Lænker, som Vellyst, Hovmodighed,
345 Misundelse havde sammensmedet, til at fængsle vor Siæl, ere sønderbrudte.

Ingen Fordom bedaarer Forstanden, ingen Fristelse besnærer Hiertet.

Villien er løsrevet fra de onde Begierligheders tyranniske Herredømme.

350

Der er ei Strid tilovers imellem Kiød og Aand; ei Lovning eller Spoer af nogen hemmelig Ulyst til Dyd og Sandhed.

Christus haver fremstillet sig selv en hellig Menighed, som ikke vanzires af
355 nogen Smitte eller Rynke, eller af noget saadant, men er hellig og ustraffelig.

I Afgrunden, langt borte fra Guds Børns Forsamling, raser Fristeren af Forbittrelse over sin egen O. val.

360 Om han og dristede sig til at afskyde sine giftige Pile, skulle de dog ikke naae dem: deres vældige Befrier har knuset hans Hoved, og kastet ham hen, som en overvunden forægtelig Modstander i sin egen Skiændsel.

Omsider indflytter den himmelreene Siæl paa nye i sit opvakte forklarede
365 Legeme, og finder en prydet Boelig, som ikke betynges af de forrige Skrøbeligheder.

Da klager den ei meere over Lemmernes Dorskhed, over Kræfternes Aftagelse, over Sygdomme, Hunger og Tørst.

370

Da mørknes ikke det smilende Øie af en pludselig Taareflod, ei heller blandes de lovsjungende Læbers Taksigelse med kumntetfuld Bøn om hsatig Hielp fra truende Farligheder.

375 Der høres ingen Bagtalelse, som krænker Sindet, og fornærmer Uskyldighed.

Der udpresses intet Suk af det beklemte Bryst over Misunderes Had, og Uvenners Efterstræbelser.

380

Man frygter ikke for sin Velfærds Forliis; Man ræddes ikke over sørgelige Tiedender.

385

Intet Foretaagende mislykkes, ingen Feil skal indjage os Blussel, og svække vort Mod.

Alle de Svagheder, som her forstyrrede vor muntreste Fryd, ere forjagede; al den mismodige Tvivlsomhed, som ofte nagede vore Inderste, og blev en Aarsag til mange Dages fortredelige Løb, er heel forsvundet.

390

Hvad for et Haab, mine Dyrebareste! At kunde vente en fuld Befrielse fra alle disse Sinds og Legems Besværinger, som intet Menneske, end ikke det lykkeligste paa Jorden, kan rose sig af, at have undgaaet i al sin Levetid.

395

Og skulde da Himlens Hvile være os ligegyldig?

Var det ei nok, til at opvække Længsel i vor Barm efter Jesu Venners Borgerskab heroven til, om han og ei havde forjættet os anden Lyksalighed, end den Trøst og Husvalse, som vederqvægede Lazar Aand, da han hvilede i Abrahams Skiød?

400

Men saa vide vi.

II.

405

Dernæst, at de Troende have Forjættelse om en stedse tilvoxende Erkiendelse af Guds Høihed og Majestæt, som udgyder Strømme af Glæde i deres forældede Siæl. Christus har lovet de reene af Hiertet, at de skulle see Gud.

410

Paulus bevidner, at Herren skal sees af dem, som legge Vind paa Helliggiørelse.

I Udødeligheds Land skulle Guds Børn vorde Engle lige; Men om disse hedder det, at de altid see Faderens Ansigt, som er i Himlene.

Med legemlige Øine, forstaar man lettelig, at den usynlige Gud ei kan beskues. Han er en Aand, som ikke har Kiød eller Been, et uendeligt Væsen, som ei kan indskrænkes i et vist Rum, eller omzirkles af nogen maalelig Figur og Størrelse. Siælen kan tænke sig ham, ved at betragte hans Egenskaber; men til at kiende
420 dem, behøver den Grandskning og Undersøgelse: deels over hans Gierninger, hvoraf deres Vælde og Kraft skinner frem; deels over hans Raadslutning og kundgiorte Villie, hvori han aabenbarer dem.

Saaledes kiende vi ham her, men ikkun halv, ligesom langt fra, igiennem en
425 fortnende Taage; fordi det Sandelige omskygger Forstandens Lys: Og saaledes skulde vi kiende ham der, men uden Forvildelse, nær ved, i større Klarhed, med kraftigere Fornemmelser af hans guddommelige Magt.

Hvor han er viis, og god, og barmhiertig; hvor han er hellig, sanddrue, retfærdig,
430 med hvilken Styrke han formaar, at skabe Verdener, og at nedbryde dem, saasnart det behager ham; med hvilken Miskundhed han i Særdeleshed har ordnet vore Tildragelser, medens vi levede paa Jorden, har frelst os fra mange skiulte Elendigheder, har styret vore Handlinger til det nyttigste Øiemed; med hvilken grændseløs Medynk og Viisdom, han foranstaltede vor Redning ved en
435 Midlers forsonende Død fra evig Undergang; hvor længe han bar over af uforskyldt Langmodighed med vore Ungdoms og Manddoms Forseelser; hvad for Anstalter han føiede til at opvække den sovende Samvittighed; hvor omhyggelig han afpassede de beqvemmeste Leiligheder, til at udrive os af Syndens forfængelige Tienste; og hvad for en Kraft han nedlagde i de
440 forordnede Naade-Midler, til at rense og forbedre det vanartede Hierte: - Ak! Der er en tusindfold Overflødighed af klarskinnende Prøver, baade paa disse og hiine Guds Egenskabers ubeskrivelige Stoerhed; - Men dem alle skulde vi randsage med en frie og rigtig dømmende Forstand, som kan udvikle sine Begreber, uden at opholdes ved Fordomme og Tvivl.

445 Den udstrækker sin Videlyst til alle Herrens Gierninger, og forsker fra den ene til den anden efter den Maade, han virkede dem paa, efter det Øiemærke, hvortil han sigtede, efter den Nytte, som stiftedes ved dem; og intet hindrer, eller formindsker dens Opmærksomhed.

450 At ogsaa Gud i særdeles Beviiser meddeeler de Salige sit naaderige Biefald; at han nu og da hendrager deres Agtsomhed til nue Forundrings-Prøver af sin uendelige Forbarmelse, til ubekiendte, men vigtige, og for en tænkende Aand

455 høistangenemme Sandheders Betragtning: Hvorfor skulde vi tvivle derom,
efterat Paulus har forsikret, at den Stykkeviis Kundskab, vi her have indsamlet,
skal der blive fuldstændig, og at Gud skal erkiendes, som han er: saa stoer, saa
herlig, som han kan udviise sig for indskrænkede Skabninger i allehaande
Virksomheder og Kiendetegn.

460 Hos dig Herre, sagde David, er Livets Kilde: i dit Lys skulde vi see Lyset.

Men i Himlen straalere et Lys, som udbreder Liv og Fornøielse, Mættelse af
Glæde og megen Fryd over alle dem, som skue det.

465 Frygter kun ikke, at deres Forstand skal trættes ved denne fortvarende
Overveielse.

Det er Siælens Natur, at den maae grandske og betragte.

470 Lad den først være friegiort fra de sandselige Lysters fortryllende Smiger, som
ikke sielden neddrysser i den Art af Uvirksomhed; da føler den paa nye sin
ædlere Bestemmelse, og higer begierlig efter en Tilvext af nyttige Kundskaber.

475 Men at grunde paa den ophøiede Skabers Fuldkommenheder, og at mættes af
en lyksaliggjørende Glæde, er et og det samme.

Har ikke Godhed, endog da, naar den bemærkes hos Mennesker, en
tiltrækkende Kraft, som drager vort Hierte til sig, og fylder det med Velbehag?

480 Magt og Vælde, som anvendes til andres Gavn, bevæger os til Forundring. Vi
røse det, vi forlystes ved at høre derom.

Men dersom vi selv have opdaget en magtpaaliggende Sandhed, hvad kan da
485 lignedes med den qvægende Fryd, som vælger ind i Siælen, og løfter den op over al
anden udvortes, nok saa indtagende Tidsfordriv?

Altsaa er det begribeligt, at en Troende, som elsker sin Gud over alle Ting med
den inderligste Hengivenhed, maae frydes over al Maade ved den nærmere
490 Adgang til hans Egenskabers Erkiendelse, som aabnes for ham i Evigheden.

Man prøve sine nærværende Fornøielser og lignedes dem med hverandre, for at

indsee, i hvilket Slags man har befundet sig lykkeligst?

495

Var det i Latter og Tummel, som Verden attraaer, eller i Sindets stille Beroligelse under ensom Andagt?

Var det i muntre Lystigheder, eller i levende Betragtninger over Guds vise

500 Førelse og Varetægt?

Dersom vi forske noget dybere, end Mængden pleier, maae vi strax blive vaer, at al opmuntrende Glæde, naar den ei kort derefter skal omskiftes til Græmmelse, virkelig grunder sig paa fast Overbeviisning om den høieste Herres uafladelige

505 Beskiærmelse.

Hvem have vi at trøste os ved, uden ved ham, som er ene mægtig og uforanderlig medlidende?

510 Hvad smage vi andet i vore Næringsmidler, i vore Beqvemmeligheder, end de veldægiste Virkninger af hans milde Forsorg og Benaadelse?

Men naar hans Miskundhed udflyder til dig i Evigheden, som af et Væld, der aldrig kan udtømmes, og du nyder den med den klareste Bevisthed om, at det er

515 ham, som velsigner dig: - O! Gud hvor meget er ikke det Gode, du har giemt for dem det frygte dig?

Vær glad, vær oplivet min Siæl, thi Herren haver gjort vel imod dig! - Ja! Det er Sproget, andægtige Guds Barn! Hvori din saliggjorte Siæl da vil udtrykke sine

520 inderste Følelser.

Af Glædens Fylde taler den det til sine frelste Brødre: og den, som engang har erfaret, hvad det er, at takke sin Gud af et rørt Hierte, vil uden Betænkning indrømme, at ingen Lyksalighed kan være større, end saadan en Beskuelse af de

525 guddommelige Fuldkommenheder, som er forbundet med disse Bevægelser af den fuldeste Tilfredshed, af Ærefrygt, og Taknemmelighed.

Saavidt har Skriften allerede veiledet os til at opklarede Forestillinger om det tilkommende Livs forventende Herlighed.

530 Men det er endnu ikke alt, hvad den lærer os. Vi erfare

III.

535 Fremdeeles : At de Troende have Forjættelse om en besynderlig nær Foreening med deres herliggiorte Forløser, i hvis Beskuelse de finde riig Anledning, til at glæde sig.

540 Vi alle, forsikrer Paulus, skulle med bart Ansigt beskue den Herres Herlighed, og forvandles til Lighed med hans eget Billede (i).

Hvo kan udsige, hvad der foregaar i Sind og Tanker ved dette henrykkende Syn? Sin Frelser, sin ømmeste Ven, en Herre, og dog en Broder, en Dommer, og dog en Forbarmer, den Elskelige, som længe var Siælens ivrigste Attraae: - at øine
545 ham levende, i al sin Værdighed, omgivet af en utællelig Skare, baade af Aander og Helgene, som falde ned, og tilbede for ham!

Man overlegge: hvilket Indtryk! Dog! Hvo kan forestille sig?

550 Og det som er meere: Hvor kan skildre det?

Peder var ikkun Vidne til Jesu Forklarelse paa Thabor Bierg: hans Ansigt skinnede den Gang som Solen, og hans Klæder vare hvide, som Lyset; Men Disciplen glemte af Forundring baade sig selv og heele Verden.

555

Lader os gjøre Boelig, sagde han: her er godt at være. Der var intet, som fattedes ham, skiønt paa et øde Sted, kun at han stedse maatte opholde sig i den forklarede Jesu Selskab.

560 Mon de Salige skulde bekymres om deres efterladte jordiske Eiendomme, om deres Stand og Hæder, naar Jesus i Himlen aabenbarer sig for dem?

Mon ikke heele Kongeriger svinde bort, som en Damp, i det de møde for hans Ansigt, og see hans Herlighed? Den fyrrigste Kiærlighed, den meest
565 vederqvægende Trøst, igiennemstrømmer, opflammer, river Sindet hen, og bryder ud i de varmeste Taksigelser.

Med dyb Tilbedelse bøie de sig for hans guddommelige Person.

570 Deres Røst foreener sig med Englenes, som forkynde hans Roes; deres Sang er

Jubel, og triumpherende Lov til Seierherrens Ære, som stred for deres Liv, og bragte det med sig som et Bytte, han havde udrevet med Magt af Fiendens Vold.

575

Ak! Naar de høre den Glædskabs-Stemme lydende frem fra Naade-Tronen:
Kommer hid, min Faders Velsignede! Og arver det Rige, som eder var bereedt,
før Verdens Grundvold blev lagt.

580 Ak! Om Du, og jeg, et Øieblik efter at Herren har kaldet os bort fra Jorden i
Fred, maatte fremledes af Engle for hans Domstoel, og høre ham udraabe vor
Friedhed med denne venlige Tiltale: Kom hid, du troe Tiener! Du haver været
troe over lidet, jeg vil sætte dig over meget.

585 Gak ind i din Herres Fryd! - Intet Tungemaal har Ord, til at betegne de Glædes-
Bevægelser, hvoraf Sindet ved slig en Stemme strax blev opfyldt.

Kun dette veed jeg, at Christus, som her i Livet var de Troendes Haab, hisset
skal være deres Lyst og store Fryd.

590

Men dette at vide, er allerede en mægtig virkende Opmuntring for redelige
Siæle, til at vedblive i Haabets ubevægelige Bekiendelse.

595 Hvo mig elsker, sagde Jesus, han skal elskes af min Fader, og jeg vil elske ham, og
selv aabenbare mig for ham (k).

Ja Herre! Det er endnu ikke kundgiort for os, hvad vi skulde være; men vi vide,
naar Du engang vil lade Dig tilsyne for os, at vi da skulde vorde Dig lige, og see
Dig, som Du er.

600

Hver som haver dette Haab, rense sig selv, ligesom han er reen.

605 Hvo som vil blive i ham, bør ikke vente, at see og kiende ham. - I Elskelige!
Efterdi vi have saadan en ypperste Præst Jesum, da lader os stedse holde fast ved
hans Bekiendelse, at vi maae fremtræde med Friemodighed til Naadestolen, og
finde Miskundhed i velbeleilig Tid. O! Hvilke Saligheder har ikke Gud forjættet
sine troende og lydige Børn?

Hvad for et større Gode kunde vi tænke os, end det: At være befriet fra Synd og

Sorg?

End det: At frydes uafledelig ved de guddommelige Fuldkommenheders levende Forening med sin herliggiorte Forløse?

615

Og dog er en Salighed tilovers, som ikke udgjør en ringe Deel af de Troendes forventede Herlighed. Dem er

IV.

620

Endelig Forjættelse givet om broderlig Samfund med deres frelste Venner, til evigvarende fælles Vederqvægelse.

Hvorfor skulde vi tvivle derom, efterat Paulus har trøstet de troende

625

Thessaloniker, som inderlig bedrøvedes over elske Venners Død, med det Haab: At de skulde møde tilsammen for Herrens Nafyn, og altid leve hos ham i uopløselig Samqvem (I).

Moses og Elias, som vare tilstede hos Jesum paa Forklarelsens Bierg, kunde dog

630

adskilles fra hverandre ved deres personlige Skikkelse. Lazarus i Abrahams Skiød kiendtes dog, at være den samme, som før havde ligget ved den rige Mands Dør, og betlet.

635

I det mindste tør vi slutte heraf, at der er Forskiel imellem de Salige, i Hensigt til deres Form og Gestalt; at hver for sig skal beholde e en eller anden af de Egenskaber, hvorved han erkiendtes her i Livet, at være den Person, han var.

Og altsaa kunde dog Venner, Beslægtede, Forældre, og Børn, Brødre og Systre,

640

finde Leilighed, til at fornye deres Venskab under de hierteligste Omfavnelser. Af Mangel paa Ord, at at betegne den ømmeste Siæle-Forening, maae vi betiene os af legemlige Udtryk.

645

Men hvor Jonathan glædede sig, da han omsider begegnede sin elskte David; Hvor høilig en Paulus fornøiedes over at see sin Thimotheum; Hvad Peder har følet, i det han aabnede sine Arme, for at modtage og omslutte den kiærlige Johannes. -

650

Dersom vi kiende, hvori Venskab bestaar, maae det ikke falde os vanskeligt, at trænge ind med vore Forestillinger til et svagt Begreb om disse Saliges herlige Fryd i deres himmelske Forbindelse.

655 Og dog er den varmeste Broder-Kiærlighed, hvoraf et følsomt Hierte i dette Liv kan antændes, ikkun et Glimt af hiin ubeskrivelige, evig brændende, hellige Kiærlighed, som drager de fromme Siæle tilsammen, og knytter dem fast til hverandre med uopløselige Baand.

660 De tale om Prøverne af deres Fordums Venskab, og fryde sig, at Leilighed blev givet, til at udviise dem.

De fortælle med inderlig deeltagende Glæde, den ene for den anden, sine mangfoldige Erfaringer af Guds og Christi omhyggelige Varetægt.

665

Til fælleds Lov opmuntre de hverandre ved forenede Undersøgelser over Guddommens allerviiseste Foranstaltninger.

Fader og Moder ihukomme med glade Taksigelser deres indbyrdes
670 Redebonhed, til at fremme fælleds Velfærd.

Børn sig Forældrene Tak for en aarvaagen Opdragelse i Herrens Frygt.

Sødskende velsigne den Fortroelighed, som herskede imellem dem. Forligte
675 Uvenner række Hænder mod hverandre til evigt Forsonligheds Tegn. - Dog! - hvad er det, jeg stammer om?

Med dødelige Tunge kan disse Saliges Selskabelige Fryd ikke udtolkes tilstrækkelig.

680

De have hørt, mine Andægtige! En ufuldkommen, men alligevel med Skriftens Vidnesbyrd overeenstemmende Afridsning paa de Troendes forventende Herlighed.

685 Til dette Maal skulde vi fremiile; og heri bestaar de Gudfrygtiges forønskte Naadeløn. For at erholde den, maae Synderen i Bodfærdighed tilegne sig Christi Fortieneste med haabefuld Troe, legge Vind i Troen paa Christelig Dyd, gaae

frem i Dyd til Christelig Selvfornægtelse.

690

Og af al denne Christendoms Øvelse, som i de foregaaende Betragtninger er anbefalet, have vi nu erfaret, hvilke Frugter, hvor megen Velsignelse, Evigheden skal indrente os.

695 Sandelig hver den, som i denne Orden troer paa Guds eenbaarne Søn, skal ikke fortages, men have det evige Liv.

Der er ingen Fordømmelse for dem, som ere i Christo, og ikke vandre efter Kiødet, men efter Aanden. Amen!

700

Kilde

Manuskript taget fra Den Christelige Troes Hellige Lærdomme, til almindelig Overbeviisning og Opbyggelse forsvarede i offentlige gudelige Taler af Dr. Nicolay Edinger Balle, Kongelig Dansk Hofpræst og Professor. Tredie Bind. København. Trykt paa Gyldendals Forlag, 1780.

705

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Første tekstrække, Kristi himmelfartsdag, Oplysningstiden, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

710

<https://www.dansketaler.dk/tale/nicolai-edinger-balles-praediken-kristi-himmelfart>

715

720

725